

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om klimaretfærdighed**(initiativudtalelse)**

(2018/C 081/04)

Ordfører: **Cillian LOHAN**

Plenarforsamlingens beslutning	23.2.2017
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 29, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	3.10.2017
Vedtaget på plenarforsamlingen	19.10.2017
Plenarforsamling nr.	529
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	194/12/8

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Klimaretfærdighed er opfattelsen af, at de globale klimaændringer ikke blot handler om miljø, men også er et spørgsmål om politik og etik. Perspektivet er globalt, og tid og sted er forbundne, og i begrebet ligger en anerkendelse af, at de mest sårbare og fattigste i samfundet ofte er dem, der lider mest under virkningerne af klimaændringerne, selv om det netop er disse grupper, der har det mindste ansvar for den udledning, der har udløst klimakrisen. Mere generelt rummer klimaretfærdighed i denne udtalelse en erkendelse af, at der er et behov for at se på rimeligheden af klimaændringernes ofte uforholdsmæssige konsekvenser for borgere og lokalsamfund i både udviklingslande og udviklede lande.

1.2. EØSU mener, at alle borgere har ret til et sundt og rent miljø og til at forlange, at regeringerne tager ansvar for deres nationale forpligtelser og nationalt bestemte bidrag i henhold til Parisaftalen om faktorerne bag og farerne forbundet med klimaændringerne gennem en anerkendelse af ikke blot de mere åbenlyse miljømæssige og økonomiske aspekter, men også af de sociale konsekvenser.

1.3. EØSU foreslår, at der indledes en debat om udarbejdelse af et EU-katalog af klimarettigheder, hvori EU-borgernes og naturens rettigheder i lyset af udfordringerne fra den globale klimakrise fastlægges. EØSU anerkender EU's lederskab, når det gælder om at slå til lyd for en solid og retfærdig international klimaordning, og opfordrer EU-institutionerne og de nationale regeringer til at undersøge håndhævelsen af principperne om klimaretfærdighed på alle niveauer, dvs. globalt, europæisk, nationalt og lokalt. Det europæiske semester kunne bruges som et værktøj til at realisere denne ambition. Klimaretfærdighed handler om retfærdighed for mennesker og det miljø, som vi er afhængige af, og som er indbyrdes forbundne. I den forbindelse henviser EØSU til to nylige initiativer: den globale miljøpakt og forslaget om en universel erklæring om menneskehedens rettigheder.

1.4. Produktions- og forbrugssystemerne skal forandres med henblik på tilpasning til og modvirkning af klimaændringerne. Denne omstilling skal foregå globalt og på sektorplan, og EU kan spille en ledende rolle. De mest sårbare erhvervssektorer og arbejdstagere skal identificeres og tilbydes passende støtte. Især fødevarer-systemerne og aktørerne heri skal støttes i denne omstilling. Det bæredygtige fødevarerforbrug skal skabes helt fra start ved bearbejdningen af jorden og forvaltningen af de naturlige systemer for at sikre det vigtigste grundlag for fødevarer. EU bør udvise et tydeligt lederskab og fremme bæredygtig forvaltning og beskyttelse af jordbunden.

1.5. Forbrugernes magt til at realisere omstillingen nytter kun noget, hvis de har bæredygtige etiske alternativer, som ikke væsentligt forringer bekvemmelighed og kvalitet, hvad angår service, brug og adgang. Via de nye økonomiske modeller som den digitale økonomi, deleøkonomien og den cirkulære økonomi og gennem internationalt samarbejde om den globale sektorielle omstilling til disse modeller kan der udvikles levedygtige alternativer for forbrugere.

1.6. Der bør anvendes støttemekanismer, herunder offentlige midler, økonomiske instrumenter og incitament, for at tilvejebringe den infrastruktur og støtte, der er nødvendig for de forbrugere, der ønsker en CO₂-fattig livsstil, bl.a. med hjælp til de højere omkostninger ved etiske/bæredygtige varer og tjenester og varer og tjenester med lang levetid, samtidig med at det sikres, at konkurrenceevnen ikke svækkes.

1.7. Der skal foretages en kortlægning af de jobs, der vil blive flyttet ud i en lavemissionsøkonomi, og de muligheder, der er, skal identificeres på så tidligt et tidspunkt som muligt. Derved bliver det muligt at udforme og gennemføre de mest effektive politikker for at sikre, at arbejdstagerne beskyttes, og at deres livskvalitet opretholdes under en retfærdig omstilling.

1.8. EØSU gentager sin opfordring til etablering af et europæisk observatorium for energifattigdom⁽¹⁾, hvor alle interessenter sammen kan bidrage til fastlæggelse af europæiske indikatorer for energifattigdom. Retfærdighed for alle borgere handler om at sikre, at alle har adgang til ren og prisoverkommelig energi.

1.9. EØSU opfordrer til, at subsidierne til fossile brændstoffer ophører, og at der i stedet ydes støtte til omstillingen til vedvarende energikilder.

1.10. Politikker for bæredygtighed bliver kun effektive, hvis støtteforanstaltningerne til omstillingen er tydeligt identificerede, prioriteres og tilføres tilstrækkelige midler. Samtidig bør EU indlede omfattende internationale forhandlinger med henblik på en global aftale, der kan begrænse faktorerne bag klimændringerne og understøtte en mere bæredygtig global økonomisk model.

2. Baggrund/Begrundelse for udtalelsen

2.1. Denne initiativudtalelse skal ses på baggrund af arbejdsprogrammet for Observatoriet for Bæredygtig Udvikling for 2017. Klimaretfærdighed er et emne, der berører os alle, og alligevel mangler der handling på området på EU-niveau. EØSU har her en mulighed for at tage initiativet og fremsætte de første forslag, navnlig på europæisk niveau. Mange aspekter af klimaretfærdighed må drøftes mere indgående, f.eks. spørgsmålet om den globale og individuelle fordeling af emissionsrettigheder.

2.2. EØSU ønsker at markere en holdning som institution og bidrage med det europæiske organiserede civilsamfunds synspunkter til debatten om konsekvenserne af klimændringerne, og hvordan disse konsekvenser bedst håndteres på en måde, der er fair og retfærdig.

2.3. I lyset af de internationalt vedtagne FN-mål for bæredygtig udvikling og Parisaftalen og eftersom konsekvenserne af klimændringerne allerede mærkes, må der være en større bevidsthed om, at det haster med konkrete tiltag for at opnå klimaretfærdighed.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Klimaretfærdighed er opfattelsen af, at de globale klimændringer ikke blot handler om miljø, men også er et spørgsmål om politik og etik. Heri ligger en anerkendelse af, at de mest sårbare og fattigste i samfundet ofte er dem, der lider mest under virkningerne af klimændringerne. Perspektivet er globalt, og tid og sted er forbundne, dvs. fokus er på ansvaret på de lande, hvis udvikling har været baseret på udnyttelse af naturressourcerne.

3.2. Målene for bæredygtig udvikling er mere vidtgående end de tidligere mål (årtusindudviklingsmålene) i kraft af en anerkendelse af et gensidigt ansvar, ejerskab, fælles indsats og behovet for inklusive deltagelsesbaserede processer. EØSU anerkender EU's lederskab, når det gælder om at slå til lyd for en solid og retfærdig international klimaordning, og opfordrer EU-institutionerne og de nationale regeringer til at iværksætte tiltag for klimaretfærdighed på alle niveauer, dvs. globalt, europæisk, nationalt og lokalt. Det europæiske semester kunne bruges som et værktøj til at realisere denne ambition. I denne udtalelse rummer klimaretfærdighed derfor en erkendelse af, at der er et behov for at se på rimeligheden af klimændringernes ofte uforholdsmæssige konsekvenser for borgere og lokalsamfund i både udviklingslande og udviklede lande.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse *For en koordineret europæisk aktion til forebyggelse og bekæmpelse af energifattigdom*, EUT C 341 af 21.11.2013, s. 21.

3.3. Modstand mod klimapolitikker og opfattelsen af, at de trods gevinsterne straffer gennemsnitsborgeren, bestemte sektorer (som landbrugsfødevarer- og transportsektorerne) og lokalsamfund og enkeltpersoner, som er afhængige af fossile brændstoffer, udgør et problem.

3.4. Initiativer iværksat under forskellige politikker har fokus på sektorer og områder, som er stærkt påvirket af klimaændringerne, f.eks. sundhed, transport, landbrug og energi. Klimaretfærdighed kan sikre en overordnet, integreret tilgang til sikring af, at omstillingen til en lavemissionsøkonomi bliver fair og retfærdig.

3.5. Det er vigtigt at være opmærksom på, at klimaretfærdighed ikke kun handler om dem, der er direkte berørt af konsekvenserne af klimaændringerne, men også om dem, der er berørt af de faktorer, der udløser klimaændringerne, fordi de er afhængige af varer og tjenesteydelser eller har en livsstil, der er forbundet med høj udledning og lav ressourceeffektivitet.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Social retfærdighed

4.1.1. EØSU mener, at alle borgere har ret til et sundt og rent miljø og til at forlange, at regeringerne tager ansvar for deres nationale forpligtelser og nationalt bestemte bidrag i henhold til Parisaftalen om faktorerne bag og farerne forbundet med klimaændringerne gennem en anerkendelse af ikke blot de mere åbenlyse miljømæssige og økonomiske aspekter, men også af de samfundsmæssige konsekvenser.

4.1.2. EU's søjle for sociale rettigheder skal fungere som kompas for en fornyet proces for konvergens imod bedre arbejds- og levevilkår i medlemsstaterne. Den bygger på 20 principper, hvoraf mange vil blive påvirket enten direkte af klimaændringerne eller indirekte af behovet for at overgå til nye økonomiske modeller.

4.1.3. Hvad angår menneskerettigheder og sociale rettigheder foreslår EØSU, at der indledes en debat om udarbejdelse af et katalog af klimarettigheder, hvori borgernes og naturens rettigheder i lyset af udfordringerne fra klimakrisen fastlægges. I den forbindelse henviser EØSU til forslaget om en universel erklæring om menneskehedens rettigheder, som blev formuleret af Corinne Lepage med henblik på COP21 i 2015.

4.1.4. Adskillige lande rundt omkring i verden anerkender i dag i deres lovgivningsproces, at naturen har rettigheder. I Nederlandene vandt en NGO, Urgenda Foundation, eksempelvis i 2015 en klimasag anlagt imod regeringen. Den nederlandske højesteret stadfæstede konsekvent, at regeringen kan holdes juridisk ansvarlig for ikke at have truffet tilstrækkelige forholdsregler over for den påregnelige skade fra klimaændringerne. Lignende sager er undervejs i Belgien og Norge. Derudover har initiativer som den globale miljøpagt, der blev lanceret den 24. juni 2017, fokus på behovet for en retfærdig global miljøforvaltning ved at komplettere den »tredje generation af rettigheder« med et generelt, horisontalt og universelt referenceinstrument.

4.1.5. Der er behov for at sikre, at samfundets mest sårbare ikke pålægges en urimelig byrde, og at omkostningerne forbundet med omstillingen til en klimaadaptiv økonomisk model fordeles retfærdigt på hele samfundet. Princippet om, at forurenere betaler, bør således gælde for dem, der forårsager og tjener på forureningen, og ikke for slutbrugeren, når der ikke findes noget holdbart alternativ. En omhyggelig og hensigtsmæssig anvendelse af dette vigtige princip er tidligere blevet behandlet af EØSU ⁽²⁾.

4.1.6. Alle former for migration (herunder af klimaflygtninge) vil tage til, fordi mennesker bliver fordrevet ⁽³⁾. Vi har allerede set, hvor dårligt rustede vi i EU er til at håndtere dette og spørgsmålet om en uforholdsmæssig fordeling af byrden mellem medlemsstaterne. EØSU har allerede gjort opmærksom på, at ikkebalancerede økonomiske processer kan være en yderligere destabiliserende faktor i denne situation ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse *Konsekvenserne af konklusionerne på COP21 for den europæiske transportpolitik*, EUT C 303 af 19.8.2016, s. 10.

⁽³⁾ EØSU's udtalelse *Integration af flygtninge i EU*, EUT C 264 af 20.7.2016, s. 19.

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse *En ny europæisk konsensus om udvikling*, EUT C 246 af 28.7.2017, s. 71.

4.1.7. I en nylig undersøgelse vedrørende klimaflytninge konkluderer Europa-Parlamentet, at der på EU-niveau ikke findes et særskilt instrument for »fordrevne af miljømæssige årsager«. Direktivet om midlertidig beskyttelse er et instrument, der politisk er meget besværligt til håndteringen af massefordrivelse, og EØSU er enig i, at Lissabontraktaten giver et tilstrækkeligt bredt grundlag for at revidere immigrationspolitikken med henblik på at regulere status for »fordrevne af miljømæssige årsager«.

4.2. Landbrugsfødevaresektoren

4.2.1. Fødevarereproduktionssystemerne og kosten vil ændre sig med henblik på tilpasning til og modvirkning af klimaændringerne. Alle borgere er afhængige af landbrugsfødevaresektoren (f.eks. landbrugere, familier, aktører i forsyningskæden, forbrugere), og derfor bør det sikres, at de, der bliver berørt af omstillingen til et lavemissionssamfund, får hjælp og støtte til ændringerne. Derudover skal denne omstilling foregå globalt og på sektorplan, og EU kan spille en ledende rolle.

4.2.2. Klimaændringerne indebærer enorme udfordringer for det europæiske landbrug, der både er en drivkraft bag ændringerne og en af de sektorer, der først mærker konsekvenserne.

4.2.3. Sektoren skal ses i et andet lys qua dens bidrag til de naturlige absorptionssystemer, såsom økosystemtjenester, der kan afhjælpe nogle af konsekvenserne af klimaændringerne. Disse tjenester bør anerkendes, og offentlige midler under den fælles landbrugspolitik bør kanaliseres i retning af støtte til disse tjenester, som landbrugsfødevaresektoren leverer som en konsekvens af målsætningen om fødevarereproduktion. Denne overordnede tanke vinder støtte i en nyligt vedtaget udtalelse ⁽⁵⁾.

4.2.4. Det bæredygtige fødevarerforbrug begynder allerede ved bearbejdningen af jorden og forvaltningen af de naturlige systemer for at sikre det vigtigste grundlag for fødevarer. EØSU fremhæver, at det er nødvendigt at inlede en debat om behovet for et jordbundsrammedirektiv og udvide et tydeligt lederskab, når det gælder vigtigheden af at fremme bæredygtig forvaltning og beskyttelse af jordbunden ⁽⁶⁾. Beskyttelse af jordbunden og dennes betydning for økosystemtjenesterne er et af det nuværende estiske rådsformandskabs fokusområder ⁽⁷⁾.

4.2.5. EØSU arbejder for, at produktion og forbrug bliver bæredygtigt. Opnåelse af konsensus om behovet for en holdningsændring til kødforbruget kræver en kortlægning af de muligheder og den støtte, der skal til for at sikre, at omstillingen bliver retfærdig for dem, der er afhængige af denne sektor af landbrugsfødevareindustrien.

4.2.6. Der er tale om en sektor, der også mærker påvirkningen fra klimaændringerne, især på grund af afhængigheden af fossile brændstoffer i hele processen fra produktion over forarbejdning og transport til emballering af fødevarer. Politikkerne skal udformes i bevidstheden om den eksisterende landbrugsfødevaremodells helt specifikke karakter, og der skal udstikkes et realistisk forløb hen imod en bæredygtig, klimavenlig fremtid for landbrugerne.

4.2.7. Der er ikke nødvendigvis et modsætningsforhold mellem miljøpolitikker og landbrugssektorens umiddelbare behov, hvis politikkerne betragtes som støttemekanismer til fremme af omstillingen til et lavemissionsamfund.

4.3. Forbrugerne

4.3.1. Forbrugernes magt til at realisere omstillingen nytter kun noget, hvis de har et bæredygtigt etisk alternativ, som ikke væsentligt forringer bekvemmelighed eller kvalitet, hvad angår service, brug og adgang. Via de nye økonomiske modeller som den digitale økonomi, deleøkonomien og den cirkulære økonomi og gennem internationalt samarbejde om den globale sektorielle omstilling til disse modeller kan der udvikles levedygtige alternativer for forbrugerne.

4.3.2. I alt for mange tilfælde anvendes princippet om, at forureneren betaler, forkert, og forbrugerne pålægges afgifter uden at have noget egentligt alternativ. Prissætning kan først blive et effektivt redskab for de nødvendige adfærdsendringer, når der for forbrugerne er et alternativ.

⁽⁵⁾ EØSU's udtalelse *En mulig omlægning af den fælles landbrugspolitik*, EUT C 288 af 31.8.2017, s. 10.

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse *Cirkulær økonomi — gødning*, EUT C 389 af 21.10.2016, s. 80.

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse *Udnyttelse af land til bæredygtig fødevarereproduktion og økosystemtjenester* (se side 72 i denne EUT).

4.3.3. Afgiften på plastikposer er et godt eksempel, idet forbrugerne pålægges en lille afgift, men har et alternativ, nemlig at medbringe deres egen pose eller bruge en kasse, som detailhandleren stiller til rådighed. Afgifter, der anvendes på den måde, kan udløse adfærdændringer i stor målestok.

4.3.4. Modsat kan forbrugsafgifter på fossile brændstoffer (f.eks. benzin) skabe utilfredshed blandt forbrugerne og betyde, at den disponible indkomst bliver brugt på brændstof. Det kan skabe grobund for et sekundært illegalt marked, samtidig med at den oprindelige forurener beholder sin indtjening. Dette forværres af, at midlerne fra disse afgifter som regel ikke øremærkes. Borgerne føler, at der med klimapolitikkerne følger en unfair straf af dem, som ikke kan fravælge den fossile brændstoføkonomi.

4.3.5. Der bør anvendes støttemekanismer, herunder offentlige midler og økonomiske instrumenter, for at tilvejebringe den infrastruktur og støtte, der er nødvendig for de forbrugere, der ønsker en CO₂-fattig livsstil bl.a. med hjælp til de højere omkostninger ved etiske/bæredygtige varer og tjenester og varer og tjenester med lang levetid. Det kan være i form af offentlig-private partnerskaber. Bilindustrien er et godt praktisk eksempel på fabrikantstøttede finansieringsordninger for at forbedre forbrugernes adgang til nye biler. Lignende støtteordninger kunne tilbydes i andre sektorer, f.eks. hårde hvidevarer og renovering af boliger og virksomheder.

4.3.6. Der er en klimamodsætning i at anvende offentlige midler til at støtte og investere i systemer og infrastrukturer, som øger slutbrugernes afhængighed af faktorerne bag klimaændringerne, parallelt med at der gøres en indsats for at begrænse og håndtere konsekvenserne af klimaændringerne. Forbrugerne er de første til at mærke dette. Et valg mellem at betale mere for forurenende løsninger eller at undvære er ikke et »rimeligt« valg for forbrugerne.

4.3.7. Det er en udbredt opfattelse, at en bæredygtig livsstil og bæredygtige forbrugsvalg kun er forenelige med en høj disponibel indkomst. Det er ikke alle, der har lige muligheder for at træffe etiske, klimavenlige og bæredygtige valg. Der bør være en politikramme, som fremmer en prissætning, hvori varers og tjeneydelsers klimaomkostninger (som f.eks. ressourceintensitet) medregnes, hvilket vil gøre op med denne opfattelse og øge valgmulighederne for alle forbrugere.

4.3.8. EU's forbrugerbeskyttelseslovgivning er fra før 1999, hvor FN anerkendte bæredygtigt forbrug som en grundlæggende forbrugerrettighed, og omtaler derfor ikke denne rettighed⁽⁸⁾. Det er især relevant på baggrund af målene for bæredygtig udvikling og initiativet om den cirkulære økonomi.

4.3.9. Uden et alternativ har forbrugeren ingen valgmulighed og tvinges ud i fattigdom/dårlige beslutninger/usunde valg/ikkebæredygtige valg og udvikler en aversion mod »miljøpolitikker«, der opfattes som en straf af slutbrugeren. Samtidig betaler de, der tjener på systemet, ikke, men øger derimod fortjenesten, og dermed stiger uligheden under dække af, at der er tale om miljøpolitik, hvilket strider mod principperne om bæredygtighed.

4.4. Forandringer på arbejdsmarkedet

4.4.1. Alle arbejdstagere skal beskyttes i forbindelse med omstillingen, både dem med begrænsede færdigheder eller færdigheder, der ikke kan overføres, og dem i stillinger, der kræver høje kvalifikationer. De mest sårbare sektorer og arbejdstagere skal identificeres og tilbydes passende støtte. Automatiseringen af jobs i lavemissionsøkonomien kan betyde, at nogle jobs forsvinder⁽⁹⁾.

4.4.2. Denne beskyttelse opnås bl.a. ved hjælp af omskoling og uddannelse. Det må ikke være de arbejdstagere, som ser deres jobs forsvinde på grund af klimaændringerne eller behovet for at komme ud af afhængigheden af faktorerne bag klimaændringerne, der betaler prisen for disse forandringer.

⁽⁸⁾ EØSU's udtalelse *Fælles eller delt forbrug: en bæredygtig model for det 21. århundrede*, EUT C 177 af 11.6.2014, s. 1.

⁽⁹⁾ EØSU's udtalelse *Omstillingen til en mere bæredygtig europæisk fremtid — en strategi frem til 2050* (se side 44 i denne EUT).

4.4.3. Kortlægning på et tidligt tidspunkt af de færdigheder, som vil være nødvendige for fuldt ud at kunne deltage i disse nye økonomiske modeller, er en del af løsningen, men bør også foretages med øje for de eksisterende jobs og afhængigheden af den nuværende ikkebæredygtige model.

4.4.4. Det er vigtigt, at lokalsamfund så vidt muligt beskyttes og bevares, og at omstillingen sker med så få konsekvenser som muligt for de berørtes økonomiske og sociale velfærd.

4.4.5. Der tegner sig tydeligt nye muligheder i de nye økonomiske modeller, der foreslås, herunder i den funktionelle økonomi, deleøkonomien og den cirkulære økonomi. I denne forbindelse bør EU indlede de nødvendige internationale forhandlinger for at arbejde hen imod indførelsen af en global økonomisk model.

4.5. Sundhed

4.5.1. Der er en sundhedsmæssig pris forbundet med klimaændringerne og faktorerne bag. Den kan måles i dødsfald og sygdomme som følge af for eksempel luftforurening og udgør en omkostning for samfundet og for de offentlige sundhedssystemer. De offentlige sundhedssystemer er nødt til at se på, hvordan klimaændringerne og faktorerne bag påvirker dem.

4.5.2. Der er en sammenhæng mellem sundhed, velvære og adgang til natur (IEEP). Mange medlemsstater skal tackle sundheds- og samfundsmæssige udfordringer som fedme, problemer med den mentale sundhed, social udstødelse og støj- og luftforurening, der rammer socialt og økonomisk dårligt stillede og sårbare grupper uforholdsmæssigt hårdt.

4.5.3. Investeringer i naturen modvirker klimaændringerne, ikke blot fordi midler fjernes fra forurenende stoffer, men også fordi der investeres i kulstoflagring i de naturlige økosystemer. De deraf følgende positive virkninger for sundheden slår igennem på to måder: dårligt helbred forebygges, og en aktiv livsstil fremmes, hvilket forøger borgernes og lokalsamfundenes sundhed. En anerkendelse af dette forhold er med til at sikre, at der er en balance i de politiske beslutninger, og at de træffes på et informeret og dokumenteret grundlag.

4.6. Energi

4.6.1. Forbruget af vedvarende energi som procent af elproduktionen blev mere end fordoblet i EU i perioden mellem 2004 og 2015 (fra 14 % til 29 %). Energiforbruget til opvarmning, bygninger, industri og transport er dog stadig enormt. Udviklingen går i den rigtige retning, men fra et meget lavt udgangspunkt, således er andelen af vedvarende energi i brændstofforbruget inden for transporten steget fra 1 % til 6 % i ovennævnte periode.

4.6.2. Energifattigdom er overalt i Europa et problem, og selv om betydningen er forskellig, og omstændighederne kan variere fra land til land, er det endnu et eksempel på behovet for at sikre, at klimapolitikernes fokus er på at beskytte de mest sårbare.

4.6.3. EØSU gentager sin opfordring til etablering af et europæisk observatorium for energifattigdom⁽¹⁰⁾, hvor alle interessenter sammen kan bidrage til fastlæggelse af europæiske indikatorer for energifattigdom. Retfærdighed for alle borgere handler om at sikre, at alle har adgang til ren og prisoverkommelig energi.

4.6.4. Politikker, der medvirker til at afhjælpe problemet med energifattigdom i EU, kan også udgøre de løsninger, der sikrer infrastruktur til og forsyning af ren energi, ved at omlægge støtten og koordinere den politiske vilje.

4.6.5. Politikker, der direkte eller indirekte fremmer tilskud til fossile brændstoffer, er det omvendte af princippet om, at forureneren betaler, da forureneren netop modtager betaling i de tilfælde. Mange af disse tilskud er usynlige for slutbrugeren, men pengene kommer i sidste instans fra de offentlige kasser. I en nylig udtalelse⁽¹¹⁾ er der allerede blevet redegjort for, hvorfor miljøskadelige subsidier skal udfases i EU, og i en anden udtalelse om Bæredygtig udvikling: Kortlægning af EU's interne og eksterne politikker⁽¹²⁾ fremhæves behovet for gennemførelse af de eksisterende tilsagn om at fjerne denne type subsidier og i stedet aktivt fremme miljøafgiftsreformer.

⁽¹⁰⁾ Se fodnote 1.

⁽¹¹⁾ EØSU's udtalelse *Markedsbaserede instrumenter til fremme af en ressourceeffektiv og kulstoffattig økonomi i EU*, EUT C 226 af 16.7.2014, s. 1.

⁽¹²⁾ EØSU's udtalelse *Bæredygtig udvikling: Kortlægning af EU's interne og eksterne politikker*, EUT C 487 af 28.12.2016, s. 41.

4.6.6. Støtte bør være til rådighed for alle. Subsidier bør være rettet mod vedvarende energi, mens de med det samme bør udfases til faktorerne bag klimaændringerne. Undtagelser bør indrømmes på et mere retfærdigt grundlag og udtrykkeligt ikke til dem, der har mest råd til at betale, og heller ikke til dem, der tjener på det forurenende stof. Ifølge IMF gives der på verdensplan hvert minut 10 mio. USD i subsidier til fossile brændstoffer. Hvis disse subsidier forsvandt, ville statsindtægterne blive forøget med 3,6 % af det globale BNP, emissionerne nedbragt med mere end 20 %, antallet af for tidlige dødsfald på grund af luftforurening mindsket med mere end halvdelen og den økonomiske velfærd på verdensplan øget med 1,8 billioner USD (2,2 % af det globale BNP); tal, der viser, hvor uretfærdigt det nuværende system er.

4.6.7. Politikker for bæredygtighed bliver kun effektive, hvis støtteforanstaltningerne til omstillingen er tydeligt identificerede, prioriteres og tilføres tilstrækkelige midler.

Bruxelles den 19. oktober 2017

Georges DASSIS
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
